

VÄRDEBESKRIVNING**Område av riksintresse för naturvård i Västra Götalands län****Datum:** 2023-06-30**Områdesnummer:** NRO 14 037**Områdesnamn:** Fjällbacka och Grebbestads kust och skärgård**Kommun:** Tanum och Strömstad**Kartblad:** 08A NO, 09A SO, 09A NO**Area:** 23 347 ha**Naturgeografisk region:** 18 Bohusläns kustskogsregion**Kust/havsregion:** Region 1 Skagerrak**Regionindelning för sjöar och vattendrag:** 110/111**Agrara kulturlandskapsregioner:** 7, Bohuslänska kustbygden**Landskapsform:** Sprickdalslandskap**Riksvärde:**

Landskapstyp	Naturtyp	Vegetationstyp	Arter	Geologi
Skärgårdslandskap	Ädellövskog		Flora Fauna	Bergarter Bergrundsformer Glacial skulptur Skalbankar
Odlingslandskap	Naturbetesmark		Flora Fauna	
Havslandskap	Strand Marina våtmarker Öar/skär Kusthav			

Värdebeskrivning: Ett variationsrikt och representativt skärgårdslandskap som sträcker sig ut efter kusten från Bovallstrand i söder till norr om ön Lindön i norr. Området har en hög biologisk mångfald knuten till såväl den marina miljön och kustlandskapet som till lövskogar och olika former av naturbetesmarker. Stora delar av området ingår i EU:s nätverk Natura 2000 och är således av europeiskt intresse när det gäller bevarandet av växt- och djurarter knutna till de naturtyper som ligger till grund för riksintresset.

Granitkustens landskaps- och terrängformer är spektakulära och visar på landskapets utveckling under skilda geologiska perioder. Särskilt framträdande är de glaciala skulpturerna, det vill säga de former i berggrunden som bildades av inlandsisens erosion. Exempel på glaciala skulpturer är jättegrytor, isräfflor och plastiska former, som bildades av strömmande vatten under isen.

Området är ett skärgårdsområde med en hög genomsnittlig salthalt, vilket ger förutsättningar för en hög biologisk mångfald. Inom området finns också många uppväxtplatser för fisk, som grunda ler- och sandbottnar och ålgräsängar. Området skiljer sig från områden längre norrut genom att det är öppnare och mer vågexponerat vilket ger en större vattengenomströmning. Området innehåller få stora lokala punktkällor för föroreningar, vilket gör det intressant som referensområde för miljöundersökningar.

I området finns exempel på kustjordbruk där naturförutsättningarna i samspel med människans påverkan gett upphov till miljöer med mycket höga naturvärden. Här återfinns art- och individrika växtsamhällen med hävdgynnade arter. Flera av områdena är utpekade i den nationella bevarandeplanen för odlingslandskapets natur- och kulturvärden.

På flera av öarna i kustbandet finns randlövskogar och maritima lövsånar i anslutning till odlingsmarkerna. Värdefulla ädellövskogar med artrika skogsbryn, som på vissa platser är kalkpåverkade påträffas på många platser.

Havsstrandängarna är värdefulla rast-, häcknings- och vinterlokaler för vadare och sjöfågel. Längs Tanumskusten finns en mängd små holmar och skär som utgör intressanta fågelmiljöer med stor artrikedom.

Huvudkriterier: A, B, C, D, E

Förutsättningar för bevarande: En god vattenkvalitet upprätthålls med avseende på eutrofierande ämnen. Opåverkade stränder ska skyddas från exploatering och ianspråktagande. Längs stränder som idag är påverkade av bryggor, hamnar, verksamheter och bostadsbebyggelse gäller det att värna om den natur som fortfarande finns kvar.

Strandstämningen bör upprätthållas då området är mycket vågexponerat och marint skräp flyter och blåser i land väster ifrån. Reproduktionsområden för fisk samt områden av betydelse för häckande och flyttande sjöfåglar och vadare skyddas mot fysiska ingrepp och störningar.

Det är viktigt med fortsatt jordbruk med naturvårdsinriktad betesdrift och skötsel av landskapselement samt restaurering av igenvuxna naturbetesmarker.

Områdets värden kan påverkas negativt av exploatering för olika former av bebyggelse och infrastruktur, utsläpp från industrier och tätorter (även dagvatten), anläggande av hamnar, bryggor eller pirar samt sjöförlagda ledningar. Muddring och utfyllnader bör undvikas helt. Verksamheter som industrier, täkter, vind- och vågkraftverk kan orsaka mycket stor skada.

Övriga åtgärder som oftast kan vara negativa för området är omföring av jordbruksmark till skog eller energiskog/julgransodling, närsaltstillförsel från jordbruk och vattendrag. Sjöfart, inklusive fritidsbåtar, ankring av båtar, vattenbruk, fritidsfiske samt ett intensivt friluftsliv kan ge negativ påverkan, framför allt i känsliga områden men även inom vattenområdet i stort.

Förändringar i markanvändningen kan påverka området negativt, antingen direkt eller ur ett längre perspektiv. Att behålla områdets gröna infrastruktur med ett varierande landskap med naturliga miljöer ska eftersträvas.

Säkerställande: Inom riksintresseområdet finns strandskydd, ett stort antal naturreservat, landskapsbildsskydd, flera skogliga biotopskydd samt ett antal djurskyddsområden.

Följande Natura 2000-områden finns inom området: Kosterfjorden-Väderöfjorden (SE0520170), Tanumskusten (SE0520150), Sannäsfjorden (SE0520147), Trossö-Kalvö-Lindö (SE0520126), Tjurpannan (SE0520187), Jorefjorden (SE0520177), Kleva (SE0520165) och Musön (SE0520186).

Områdets huvuddrag: Området präglas av alltifrån en extremt exponerad ytterskärgård i väster till skyddade grunda vattenområden i öster samt kustnära naturområden av varierande slag. Sprickdalskaraktären har gett upphov till ett landskap med djupt inträngande vikar och en vidsträckt skärgård.

Berggrunden utgörs av granit och framträder som kalt berg i ytterskärgården och på fastlandskustens västligaste partier. Särskilt framträdande är hällmarkslandskapet inom Tjurpanneområdets naturreservat, på Ulsholmen, Långeskär, Kalvö-Lindö, och på Svangen. Skaljordsavlagringar finns på flera ställen. Skalkalksinnehållet är även påtagligt i jordarna i praktiskt taget hela området. Detta är märkbart inte minst på ängsmarkerna i skärgården och i lövskogsområdena som på många ställen uppvisar en rik och kalkgynnad flora.

Berggrunden består i huvudsak av granit och dess strukturer med sprickor och bankningsplan (horisontella sprickor i berggrunden) framgår tydligt. I Hamburgsundsområdets nordligaste delar är graniten mycket vackert präglad av bankningsplan. Skalbanken vid Dammarna på Otterön är unik för landet genom sin uppbyggnad av skal från korallalgen *Corallina officinalis*.

I norr finns öarna Trossö-Kalvö-Lindö, som ligger på rad och bildar en skyddande ram kring de inre vattenområdena. På Lindö, finns randlövskogar och maritima lövsnår i anslutning till odlingsmarkerna. Här finns bland annat den för Oslosänkan endemiska norskoaxeln. Denna typ av marker är av mycket stort värde för insektsfaunan. Sannäsfjorden ligger innanför Trossö-Kalvö-Lindö och är en sju kilometer lång fjordliknande havsvik som sträcker sig nästan parallellt utmed kusten.

Värdefulla ädellövskogar finns även vid Kleva /Greby intill Sannäsfjorden. Där växer delvis ren lindskog på skalgrusunderlag. Kalkpåverkade kustnära ädellövskogar med artrika skogsbryn finns även på andra håll, bland annat på öarna Amundholmen, Pinnö, Musön och Otterön.

Områdena Lindön-Kalvön och Valön-Svenneby utgör representativa odlingslandskap med stora utmarksbeten och havsstrandängar och ängar. I övrigt förekommer representativa naturbetesmarker och ängar i kustlandskapet som utgörs av havsstrandäng, öppen hagmark, buskrik utmark, annan öppen utmark, ljunghed, betad skog och annan öppen äng. Lokaler med naturliga betesmarker är Fåraby, Knäm-Tanum, Lindön-Kalvön, Veddö, Valön, Svenneby och Träsvall-Edsten. Representativa ängsmarker finns på Lindö.

Tre vegetationstyper kan urskiljas inom området: kalskärsregionen i den yttre skärgården och vissa delar av fastlandskusten, lövskogsregionen och södra barrskogsregionen. Lövskogsregionen som smalnar av längs kusten norrut och når sin nordgräns vid Lindö. Barrskogsregionen når havet inom området utmed Sannäsfjordens östsida, som följaktligen är skiljelinje mellan lövskogsregionen och södra barrskogsregionen. I kalskärsregionen finner man intressanta vegetationssamhällen, där gräshedar och kalktorrängar spelar en framträdande roll vid sidan av de omfattande hällmarkshedarna. På Havstensundshalvöns västsida och på Kalvö-Lindö är hedlandskapet särskilt välutvecklat. I lövskogsregionen förekommer ängslövskogar med välutvecklad och krävande flora. Framför allt ska framhållas lövböstandena på Lindö och de örtrika ängsekskogarna invid Sannäsfjordens inre.

Havsstrandängarna är värdefulla rast-, häcknings- och vinterlokaler för vadare och sjöfågel, som t.ex. strandskata, tofsvipa och rödbena. Längs Tanumskusten finns dessutom en mängd små holmar och skär som utgör intressanta fågelmiljöer. På flera av dessa häckar till exempel tärnor, tobisgrissla, sillgrissla, labb och större strandpipare, som vid Bohuskusten framför allt förekommer på klipphällar.

Hela området innehåller en relativt hög andel av ostron- och musselbankar, vilket ger förutsättningar för att skörda dessa skaldjur kommersiellt, framför allt blåmussla (*Mytilus edulis*). På senare år har dock det stillahavsostronet, även kallat japanska jätteostron, (*Magallana gigas*) etablerat sig i området, framför allt i musselbankarna. De skyddade områdena har även goda förutsättningar för vattenbruk med odling av musslor, ostron och alger. Det är dock av stor vikt att vattenbruk undviks inom de känsligaste områdena, framförallt i skyddade vikar med ålgräs (*Zostera marina*). För stor andel vattenbruk inom ett område kan ge upphov till kumulativa effekter samt påverkar även friluftslivet. Lokaliseringen av vattenbruksanläggningar är viktig för hela områdets bevarande. Inom området finns också många uppväxtplatser för fisk, som grunda ler- och sandbottnar och ålgräsängar (*Zostera marina*). Området skiljer sig från områden längre norrut genom att det är öppnare och mer vågexponerat vilket ger en större vattengenomströmning.

Anmärkningar: Hela området omfattas av riksintresse för friluftslivet, F01 Norra Bohusläns kust. Följande områden är utpekade som riksintresse för kulturmiljövården: KO51 Havstensund KO55 Sannäs KO72 Kalvö-Trossö-Lindö. Delar av området omfattas av riksintresse för yrkesfiske. Området är av riksintresse enligt 4 kap 2§ miljöbalken.

Referenser:

Appelqvist, T & Bengtson, O. 1995: Brynmiljöer i Bohuslän – Insektsliv, biologisk mångfald och synpunkter på övervakning. Länsstyrelsen, rapport 1995:6.

- Björnsjö, N. 1949: Israndstudier i södra Bohuslän. SGU C 504.
- Gillner, V. 1965: Naturen i området kring Tjurepannan inom hemmanet Långeby.
- Hallberg, P. 1968: Natur och växtlighet på Trossö-Kalvö-Lindön i Tanums kommun.
- Hessland, I. 1943. Marine Schalenablagerungen Nord-Bohusläns. Bull. Of Geol. Inst. of Uppsala Vol XXI.
- Härkönen, T. 1981: Bottenfaunan i området Råssö-Sannäsfjorden. – Naturinventering för Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus Län.
- Johansson B T. 1982: Deglaciationen av norr Bohuslän och södra Dalsland. Geologiska institutionen, Göteborgs universitet, A 38.
- Johansson, O, Blomqvist D & Pehrsson, O. 1997: Värdefulla rast- och övervintringsområden för sjöfåglar på Västkusten. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län. Rapport 1997:4.
- Jägerskiöld, L. A. (1971): A survey of the marine benthonic macro-fauna along the Swedish west coast 1921–1938. – Elanders boktryckeri, Göteborg.
- Larsson, A & Finsberg, M. 1997: Ädellövskogar i Tanums kommun. Länsstyrelsen, rapport 1997:11.
- Ljungner E, 1927: Spaltentektonik und Morphologi der schwedischen Skagerakküste. Bull Geol Uppsala.
- Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län, 1995: Bevarandeprogram för odlingslandskapets natur- och kulturmiljövården. Länsstyrelsen 1995:21. Göteborg.
- Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohuslän 1997. Våtmarksinventering i Göteborgs och Bohuslän län.
- Länsstyrelsen i Västra Götlands län, 2011: Bohuskustens häckfågelfauna 2001–2009 - Förekomst, reproduktion och habitat. Rapport 2011:70.
- Länsstyrelsen i Västra Götalands län, 2000: Ädellövskog i Göteborgs och Bohus län. Länsstyrelsen (rapport 2000:1) och ProNatura.
- Naturvårdsverket 1996: Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet. Stockholm.
- Olsson, L. 1977: Galtö, Kragenäs, Resö, Bissen och Store Snart. En naturvårdsinventering.
- Olssons, G. 1976: Sannäsfjorden och omgivande landområden naturinventering.
- Pehrsson O. 1969: Inventering av rast- och övervintringsplatser för vadare och sjöfågel i Göteborgs och Bohus län. Länsstyrelsen.
- Pehrsson, O. 1967: Inventering av det högre djurlivet på Trossö-Kalvö-Lindön i Tanums socken.
- Samuelsson, L. 1971: The relationship between Permian dikes och dolerite and rhomb porphyry along the Swedish Skagerakk Coast. SGU C 663.
- Schillander, P. 1989: Ängar och hagar i Tanums kommun. Länsstyrelsen 1989:6.
- Åhlund M, 1980: Förändringar i häckfågelfaunan på ett antal fredade och ej fredade öar i Bohuslän mellan 1966 och 1979. Naturinventeringar i Göteborgs och Bohus län 1980:6. Länsstyrelsen.
- Åhlund, M. 1996: Kustfågelfaunan i Göteborgs och Bohus län – beståndsutveckling och effekter av fågelskyddsområden. Länsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län.